УДК 355.232/356.13:371

Блощинський Ігор Григорович
доктор педагогічних наук, професор, начальник кафедри перекладу
Національна академія Державної прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна
ORCID ID 0000-0003-1925-9621
i.bloshch@gmail.com

Галус Олександр Мар'янович
доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, м. Хмельницький, Україна
ORCID ID 0000-0002-1894-3141
aleks.halus@ukr.net

Почекалін Ігор Миколайович
кандидат педагогічних наук, начальник факультету іноземних мов і гуманітарних дисциплін
Національна академія Державної прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна
ORCID ID 0000-0003-3421-312X
pochekalin_i@gmail.com

Таушан Дмитро Вікторович
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри перекладу
Національна академія Державної прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна
ORCID ID 0000-0002-0460-8676
mr.d.tao@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ КОМПЛЕКСІВ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ФІЛОЛОГІЇ

Анотація. У статті розкрито використання електронних навчально-методичних комплексів (ЕНМК) для вдосконалення підготовки курсантів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, які навчаються за спеціальністю «Філологія» (галузь знань – гуманітарні науки) за першим (бакалаврським) рівнем підготовки вищої освіти до складання випускних екзаменів. Детально охарактеризовано зміст, завдання та особливості використання ЕНМК з таких дисциплін, як «Загальна тактика», «Історія війн, конфліктів та охорони державних кордонів», «Тактика прикордонної служби», «Прикордонний контроль», «Політичні та економічні системи», «Радіаційний, хімічний, біологічний захист підрозділів», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Інформаційні технології у перекладацькій діяльності», «Військовий переклад», «Теорія та практика спеціального перекладу». Особливу увагу приділено структурі й розробці електронного навчально-методичного забезпечення таких комплексних дисциплін, як «Оперативно-службове застосування та управління діями підрозділів охорони державного кордону» (ОСЗУДПОДК) та «Основна іноземна мова» для атестації курсантів факультету іноземних мов та гуманітарних дисциплін, що дозволило забезпечити системне подання навчального матеріалу, ефективне використання баз знань, можливість оперативного пошуку інформації, усвідомлене залучення курсантів до самоосвіти. Аналіз динаміки результатів складання випускних екзаменів майбутніми офіцерами-прикордонниками продемонстрував, що завдяки використанню ЕНМК з вищезазначених дисциплін в освітньому процесі прикордонного закладу вищої освіти значно підвищилися як якість, так і середній бал знань курсантів. Так, якість знань у майбутніх офіцерів-прикордонників з дисципліни «ОСЗУДПОДК» підвищилася на 12,25%, а з «Основної іноземної мови» – на 15,13% за чотири роки відповідно. Середній бал виявився також вищим: за результатами складання випускного екзамену з дисципліни «ОСЗУДПОДК» на 0,23 у курсантів, які використовували ЕНМК під час підготовки для

© І. Г. Блощинський, О. М. Галус, І. М. Почекалін, Д. В. Таушан, 2018.

складання випускних екзаменів, а з дисципліни «Основна іноземна мова» – на 0,18 відповідно.

Ключові слова: електроні навчально-методичні комплекси; випускні екзамени; підготовка майбутніх бакалаврів філології; офіцери-прикордонники.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Нині Україна здійснює модернізацію освітньої діяльності у контексті європейських вимог, приділяючи основну увагу загальному розвитку особистості, її комунікативній підготовленості, здатності самостійно здобувати знання та формувати життєво-необхідні навички. Сучасні технології надали поштовх до модернізації всіх сфер діяльності людини, у тому числі системи військової освіти, що сприяло появі нових педагогічних технологій, методів, форм і засобів навчання курсантів вищих військових закладів освіти.

Суттєве збільшення кількості різноманітних завдань, які вирішує Державна прикордонна служба України (ДПСУ), призводить до ускладнення процесів управління оперативно-службовою діяльністю (ОСД), впливаючи на характер діяльності органів охорони державного кордону (ООДК), відділів прикордонної служби (ВПС) і вимагає якісних змін у підготовці персоналу, оскільки спектр необхідних прикордоннику професійних умінь значно розширився. Динамічні темпи сприйняття, обробки та засвоєння інформації вимагають від офіцерів-прикордонників постійного поповнення і поглиблення набутих знань, а застосування інформаційних технологій (ІТ) навчання, які передбачають широке використання комп'ютерної техніки і сучасних засобів телекомунікації, сприяє індивідуалізації процесу професійного становлення курсантів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (НАДПСУ). На нашу думку, ефективною складовою досягнення належного рівня професійної підготовки є розробка й використання модульного середовища навчання, а особливо електронних навчально-методичних комплексів (ЕНМК) навчальних дисциплін циклів загальної і професійної підготовки курсантів.

Науково-педагогічний склад (НПС) НАДПСУ застосовує широкий спектр сучасних методів навчання, які були розроблені протягом останніх років. Особистісно-орієнтований підхід до навчання вимагає, щоб освітній процес забезпечував кожного курсанта вибором стратегій, власної траєкторії навчання та методів самостійного засвоєння матеріалу. Необхідність повного охоплення обсягу знань зумовлює потребу в розробці й використанні електронного навчально-методичного забезпечення (ЕНМЗ) дисциплін циклів загальної і професійної підготовки, що уможливить розширення подання матеріалу, його повторне опрацювання, сприятиме підвищенню ефективності самостійної підготовки тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Використання інформаційних технологій і засобів навчання розкрито у працях дослідників із проблем: теорії і практики сучасного етапу інформатизації суспільства (В. Биков, О. Спірін, О. Пінчук [1] та ін.); розвитку комп'ютерно орієнтованого навчального середовища в освіті (К. Колос, Л. Лупаренко [2], С. Литвинова, М. Шишкіна та ін.); використання електронних соціальних мереж і формування професійної компетентності у процесі підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності (Л. Манюк [3], В. Крищук [4] та ін.). Практичні аспекти підготовки курсантів у НАДПСУ досліджував І. Блощинський [5] та ін.

Водночас, недостатня увага науковців приділяється розробці й апробації модульного середовища навчання прикордонників, а саме створених на його основі

ЕНМК, які доцільно використовувати в процесі професійної підготовки курсантів у НАДПСУ.

З огляду на це, **метою** статті є аналіз розробки й використання електронних навчально-методичних комплексів для вдосконалення підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників, які навчаються за спеціальністю «Філологія» (галузь знань – гуманітарні науки) до складання випускних екзаменів.

2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Відповідно до Концепції дотримання правопорядку, безпеки та створення сприятливих умов прийому іноземних громадян у міжнародних пунктах пропуску України, військовослужбовець ДПСУ повинен з'ясувати питання щодо права іноземного громадянина в'їхати на територію нашої держави, уточнити та проаналізувати отримані дані, і на основі фактів прийняти правильне рішення. Як показав досвід і практика, без знання іноземних мов офіцер не завжди може вирішити ці питання на належному рівні, тому прикордонники мають постійно вдосконалювати свої вміння і навички здійснювати професійну іншомовну комунікацію. Новітні ІТ мають значний потенціал у навчанні іноземної мови, сприяючи підвищенню рівня сформованості комунікативної компетентності фахівців-прикордонників за рахунок створення природного англомовного навчального середовища, отримання доступу до віддалених інформаційних ресурсів, надання можливості комунікації іноземною мовою.

НАДПСУ займає особливе місце серед навчальних закладів і центрів, що функціонують у системі професійної освіти ДПСУ та складається з 5 факультетів: підготовки керівних кадрів, охорони та захисту державного кордону, правоохоронної діяльності та правознавства, іноземних мов і гуманітарних дисциплін та інженерно-технічного факультету, на яких здійснюється підготовка за відповідними спеціальностями: «Безпека державного кордону», «Право та правоохоронна діяльність», «Філологія», «Автомобільний транспорт» та ін.

Використання інтерактивних, інформаційно-комп'ютерних, інтегративних, контекстних технологій у навчанні майбутніх офіцерів-прикордонників є надзвичайно актуальним, оскільки їх упровадження сприяє забезпеченню необхідного рівня сформованості професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників. Після завершення навчання курсанти факультету іноземних мов і гуманітарних дисциплін (ІМГД) складають випускні екзамени з: оперативно-службової діяльності й управління діями підрозділів охорони державного кордону; та основної іноземної мови.

Випускний екзамен з «ОСД та управління діями підрозділів охорони державного кордону» для атестації здобувачів зі спеціальності «Філологія» проводиться за затвердженою Програмою і розкладом упродовж двох днів і складається з трьох блоків «Прикордонна служба», «Прикордонний контроль» та «Загальна тактика», кожен із яких, у свою чергу, розподіляється на теоретичну і практичну частини. У першій частині оцінюється рівень теоретичної підготовки курсантів, у другій – рівень практичних умінь і навичок.

Теоретична частина екзамену з кожного блоку проводиться за екзаменаційними білетами, які включають три питання: нормативно-правова база з організації і здійснення охорони державного кордону, а також пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів; основи охорони державного кордону ВПС, організації служби й управління нею в пунктах пропуску через державний кордон, а також процедури здійснення прикордонного контролю; основи сучасного загальновійськового бою, теоретичних знань і практичних навичок щодо організації й

ведення бойових дій механізованими (танковими) підрозділами Сухопутних військ в основних видах загальновійськового бою.

Практична частина екзамену проводиться за білетами, розробленими відповідними кафедрами, до яких включено: *з прикордонної служби* – одне практичне завдання, у ході якого курсанти виступають у ролі начальника відділу, начальника відділення інспекторів прикордонної служби (старшого зміни прикордонних нарядів), приймаючи рішення на охорону державного кордону зміною прикордонних нарядів зі складанням плану охорони державного кордону; *з прикордонного контролю* **–** одне практичне завдання щодо роботи з паспортними документами, прийняття рішення щодо пропуску/непропуску через державний кордон України (ДКУ) громадян, складання документів за результатами служби у пунктах пропуску через державний кордон та в ролі начальника ВПС (старшого зміни прикордонних нарядів, старшого прикордонних нарядів у пункті пропуску), прийняття рішення під час виконання службових завдань у пунктах пропуску через державний кордон); *із загальної тактики* **–** одне практичне завдання щодо проведення розрахунків бойових і маршових можливостей підрозділів; ефективного використання бойової техніки й озброєння штатних (приданих) механізованих (танкових) підрозділів Сухопутних військ в основних видах загальновійськового бою; проведення рекогносцировки і постановки бойових завдань підрозділам, організації взаємодії, бойового забезпечення й управління.

Випускний екзамен з «Основної іноземної мови» проводиться у два етапи – усна і письмова частини. Остання складається з письмового перекладу тексту і написання тесту, що базується на матеріалі вивчених тем. Перше письмове завдання виконується з метою перевірки вмінь виконання перекладу з іноземної мови на рідну. Тестування проводиться з метою перевірки знань лексико-граматичного матеріалу за принципом множинного вибору правильної відповіді з 4 запропонованих варіантів. Тест включає 30 завдань, що спрямовані на перевірку знань з лексики і граматики та їх практичного використання.

Усна частина складається з реферування тексту за фахом з української на англійську мову обсягом 1200-1500 друкованих знаків, пояснення дій офіцера ДПСУ у службових ситуаціях та висловлювання за проблемною ситуацією.

Першим етапом роботи над реферуванням статті є читання тексту, розподіл його на смислові фрагменти, визначення його теми й основної думки (ідеї). Другим етапом реферування є виявлення структури тексту і групування фрагментів за логічною структурою. Третім етапом є передача змісту тексту оригіналу англійською мовою з використанням відповідних фраз і кліше.

Друге питання білету включає пояснення дій офіцера ДПСУ у службових ситуаціях і висловлювання за проблемною ситуацією. Відповідно до обраної комунікативної стратегії курсанти повинні вміти оперувати лексико-граматичним матеріалом і спеціальною прикордонною термінологією для пояснення суті проблеми іноземним громадянам під час перевірки документів у пунктах пропуску через ДКУ. Ситуації відображають реальні проблеми, які мають місце у професійній діяльності прикордонників. Під час діалогу з`ясовуються: мета поїздки, час перебування в Україні та інша інформація про іноземця. У кінці розмови обґрунтовується рішення щодо пропуску/непропуску особи через ДКУ. Проблемна ситуація стосується тематики, яка вивчалася впродовж курсу навчання і має на меті перевірку здатності курсантів використовувати тематичну лексику та висловлювати своє ставлення до проблеми, пояснювати власну точку зору та робити обґрунтовані висновки іноземною мовою.

3. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для реалізації поставленої мети використано такий комплекс **методів:** теоретичного аналізу, порівняння, обґрунтування, узагальнення, систематизації теоретичного і практичного матеріалу, вивчення досвіду роботи викладачів з метою обґрунтування можливостей використання ЕНМК для вдосконалення професійної підготовки курсантів, які навчаються за спеціальністю «Філологія» за першим (бакалаврським) рівнем підготовки вищої освіти до складання випускних екзаменів; формулювання і систематизації висновків.

4. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

4.1. Характеристика розроблених електронних навчально-методичних комплексів, які використовуються у підготовці майбутніх офіцерів-прикордонників.

З метою якісної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників факультету ІМГД до складання випускних екзаменів виникла необхідність у створенні модульного середовища НАДПСУ на платформі Moodle, що стало підґрунтям для розробки та використання в освітньому процесі ЕНМК.

Кожен ЕНМК містить три основних блоки: перший включає інформацію про мету, завдання дисципліни, її зв'язки з іншими дисциплінами, методичні документи, які мають загальне значення (робоча програма навчальної дисципліни, порядок та рекомендації щодо її вивчення); у другому блоці представлено методичні і дидактичні матеріали (методичні розробки з видів занять, зразки дидактичного матеріалу), інформаційні матеріали (презентації, відеоуроки, електронні підручники для самостійної роботи прикордонників, словники, довідковий лексико-граматичний матеріал); третій блок використовується для проведення поточного і підсумкового контролю знань курсантів. Розроблені нами ЕНМК суттєво впливають на освітній процес НАДПСУ з таких дисциплін: «Загальна тактика», «Історія війн, конфліктів та охорони державних кордонів», «Тактика прикордонної служби (охорона державного кордону прикордонним підрозділом)», «Прикордонний контроль (служба прикордонних нарядів у пунктах пропуску через ДКУ)», «Політичні та економічні системи», «Радіаційний, хімічний, біологічний захист підрозділів», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Інформаційні технології у перекладацькій діяльності», «Військовий переклад», «Теорія та практика спеціального перекладу».

1. ЕНМК з дисципліни «Тактика прикордонної служби (охорона державного кордону прикордонним підрозділом)» (рис. 1.), базовим навчальним посібником якого є «Охорона державного кордону прикордонним підрозділом» [6], було розроблено для формування у курсантів знань і вмінь з основ ОСД відділу прикордонної служби ДПСУ на закріпленій ділянці відповідальності, як у повсякденних умовах, так і в умовах ускладнення обстановки. Завдання ЕНМК: забезпечити набуття курсантами теоретичних знань та практичних умінь і навичок з основ ОСД відділу, організації і здійснення службової діяльності дільничними інспекторами прикордонної служби в закріплених секторах відповідальності, правил розробки оперативно-службових документів підрозділу охорони державного кордону, а також охорони державного кордону в умовах посиленої охорони державного кордону, проведення спеціальних заходів з пошуку правопорушників, ускладнення соціально-політичної обстановки в прикордонні.

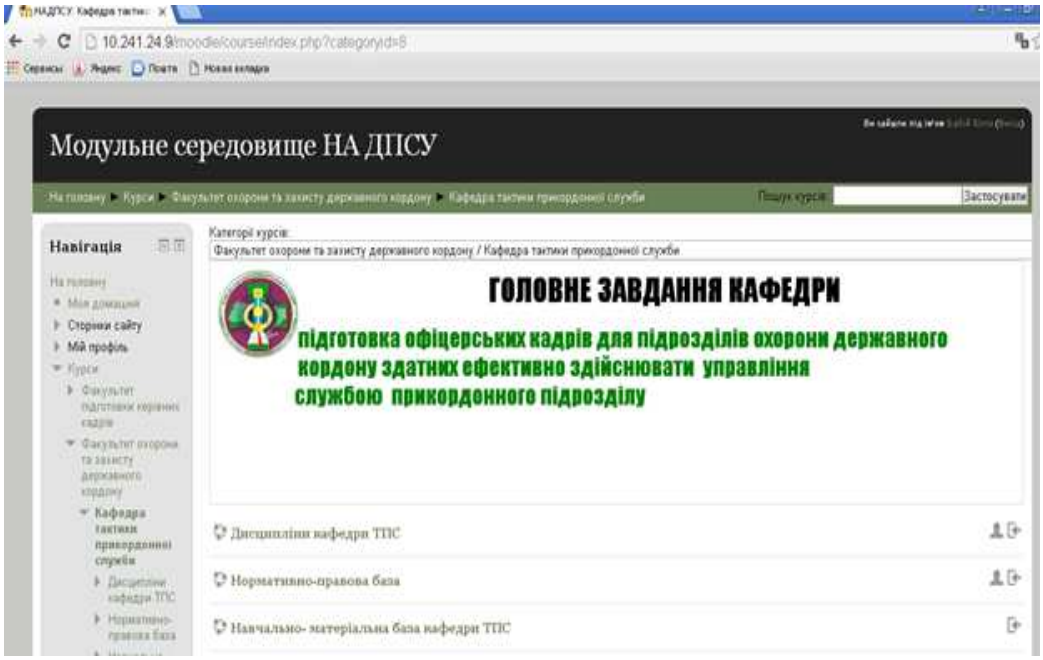

Рис. 1. Зразок ЕНМК з дисциплін кафедри «Тактика прикордонної служби»

2. ЕНМК з дисципліни «Загальна тактика» (рис. 2.), базовим навчальним посібником якого є «Тактика» [7], має на меті інтегрувати досвід провідних армій світу та різні навчально-методичні матеріали з тактичної підготовки військових кадрів і стати основою ЕНМЗ для підготовки офіцерів-прикордонників та офіцерів запасу для Збройних Сил України у НАДПСУ та інших вищих військових і правоохоронних закладах освіти України. Цей ЕНМК охоплює основні тактичні положення ведення бойових дій, питання протидії тероризму та агресії Російської Федерації проти України, окремі аспекти ОСД прикордонників, які несуть відповідальність за підтримання миру і безпеки на кордоні держави.

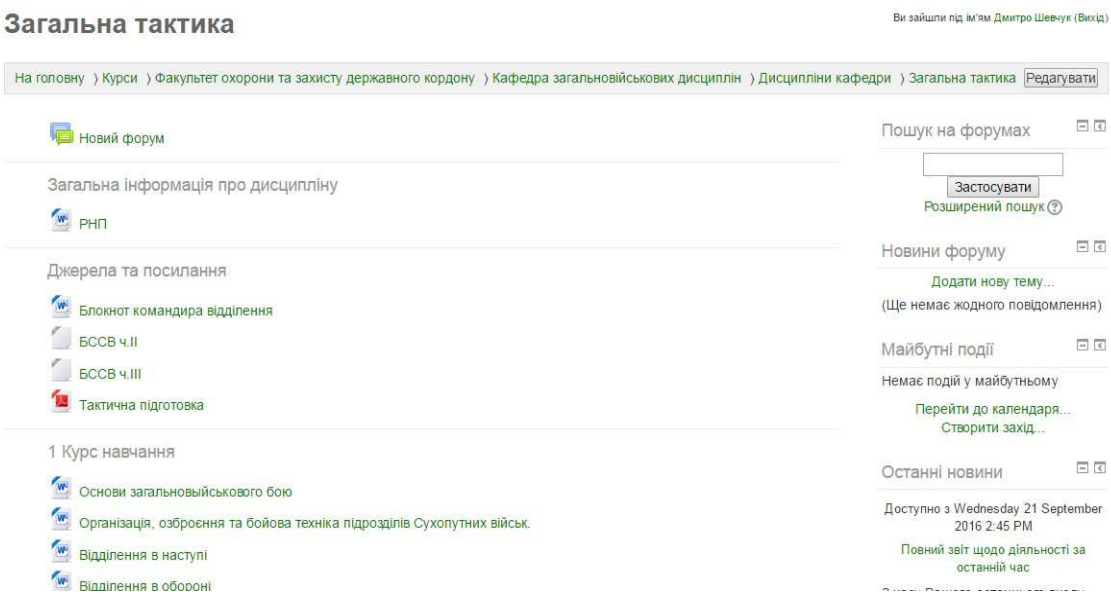

Рис. 2. Зразок ЕНМК «Загальна тактика» кафедри загальновійськових дисциплін

Окрема частина ЕНМК призначена для отримання, удосконалення та закріплення

навичок і вмінь щодо прийняття рішень, віддачі команд і виконання безпосередніх обов'язків за фахом. На основі вітчизняного і світового практичного досвіду у цьому розділі ЕНМК, також висвітлено сучасні особливості практичних дій офіцерів під час ведення бойових дій у локальних війнах, конфліктах і миротворчих місіях міжнародних організацій тощо.

3. ЕНМК з дисципліни «Прикордонний контроль (служба прикордонних нарядів у пунктах пропуску через ДКУ)» (рис. 3.), базовим навчальним посібником якого є «Служба прикордонних нарядів у пунктах пропуску через ДКУ» [8], було розроблено для вивчення нормативно-правових документів, що регламентують здійснення прикордонного контролю; види й обов'язки прикордонних нарядів, особливості та порядок несення служби прикордонними нарядами у пунктах пропуску через державний кордон, пунктах контролю і контрольних пунктах в'їзду-виїзду за різними видами сполучень; відомчі стандарти культури прикордонного контролю; тактику дій порушників законодавства; порядок здійснення огляду транспортних засобів; правила безпечного несення служби; порядок встановлення режиму в пунктах пропуску через державний кордон та контролю за його додержанням.

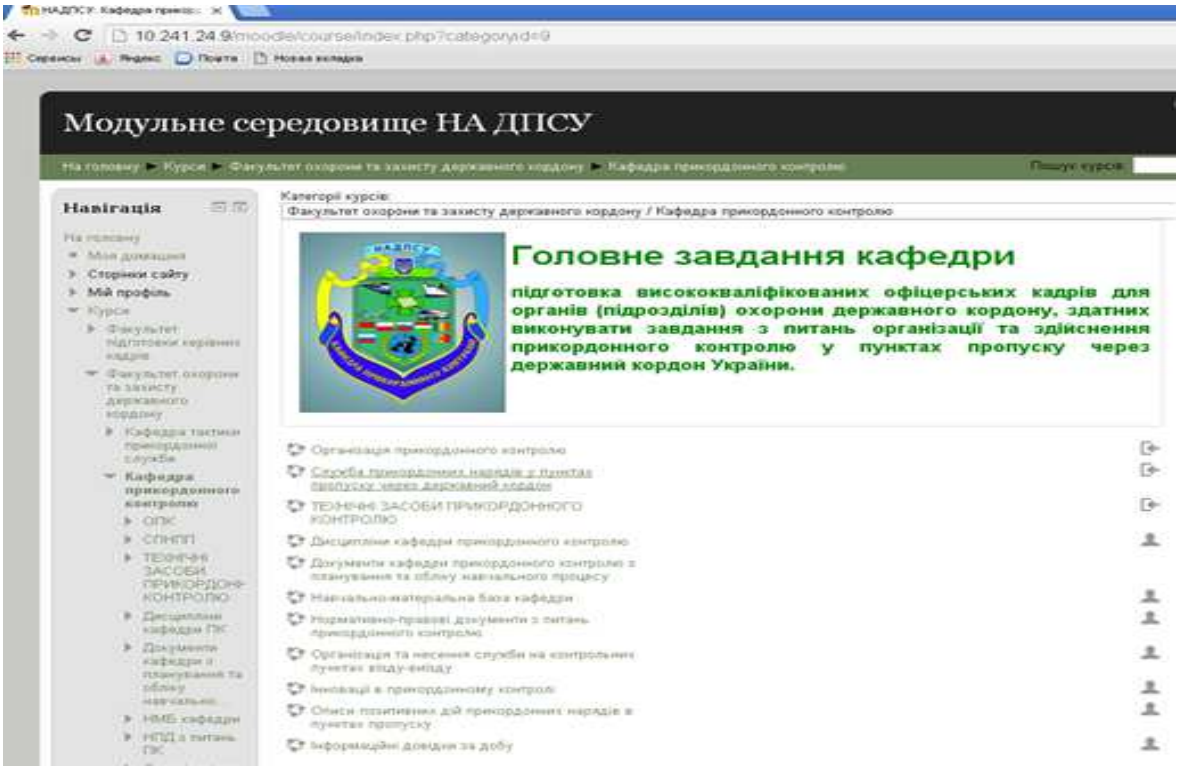

Рис. 3 Модульне середовище кафедри прикордонного контролю

4. Розроблений ЕНМК «Історія війн, конфліктів та охорони державних кордонів». (рис. 4.), базовим підручником якого є «Історія війн та збройних конфліктів» [9], має на меті допомогти майбутнім офіцерам-прикордонникам оволодіти систематизованими науковими знаннями з військового мистецтва, висвітлює окремі питання розвитку військового мистецтва, тактики ведення бойових дій, висвітлює зміни, які відбувались у збройних силах країн світу в різні часи.

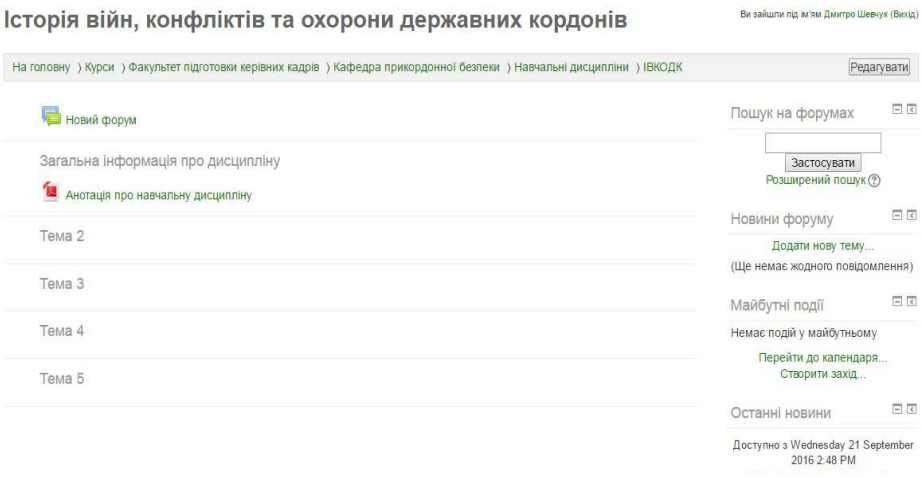

Рис. 4. Зразок ЕНМК з дисципліни «Історія війн, конфліктів та охорони державних кордонів»

5. ЕНМК з дисципліни «Політичні та економічні системи» (рис. 5), основу якого складає навчальний посібник «Політичні аспекти формування та охорони державного кордону» [10], спрямовано на формування теоретичних знань, політичної свідомості та культури у майбутніх офіцерів-прикордонників та їх здатності самостійно аналізувати політичні явища і процеси. У ньому представлено характеристику таких політичних інститутів як державна територія і державний кордон, процеси їхнього формування і становлення, принципи, завдяки яким досягається їх недоторканність. Основна увага приділяється історії розвитку кордонів України, їхньому сучасному стану, сутності державної і прикордонної політики, організації охорони державного кордону із суміжними державами.

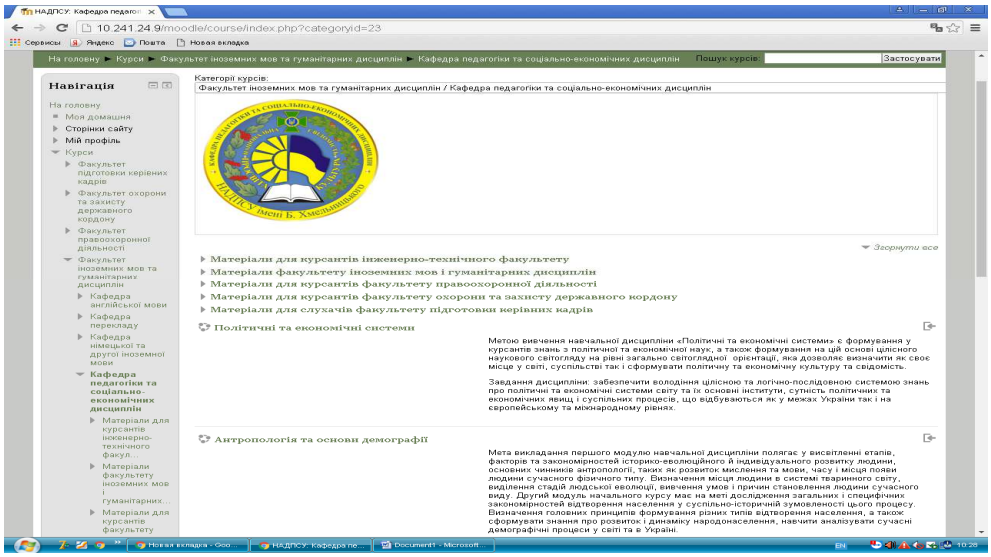

Рис. 5. Зразок ЕНМК з дисципліни «Політичні та економічні системи»

6. ЕНМК з дисципліни «Радіаційний, хімічний, біологічний захист підрозділів» (рис. 6.) має на меті систематизувати та інтегрувати різні навчально-методичні матеріали з екологічної безпеки та цивільного захисту і стати основою для нової, фахово-зорієнтованої системи підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників у НАДПСУ. Теоретичний матеріал ЕНМК містить інформацію щодо загрози

розповсюдження зброї масового ураження і тероризму, поняття ядерної зброї і радіоактивних матеріалів, хімічної і біологічної зброї; охоплює аспекти діяльності з питань виявлення ненавмисного переміщення або незаконного обороту ядерних і радіоактивних матеріалів, оцінки необхідності радіаційного контролю на ДКУ, а також заходи щодо забезпечення радіаційної безпеки персоналу.

У практичній частині охарактеризовано товари подвійного призначення, способи і засоби захисту населення від уражаючих факторів під час катастроф, стихійних лих, аварій на об'єктах з ядерними і хімічно небезпечними компонентами, наразі акцентується увага на вміннях здійснювати заходи щодо надання допомоги потерпілим в надзвичайних ситуаціях.

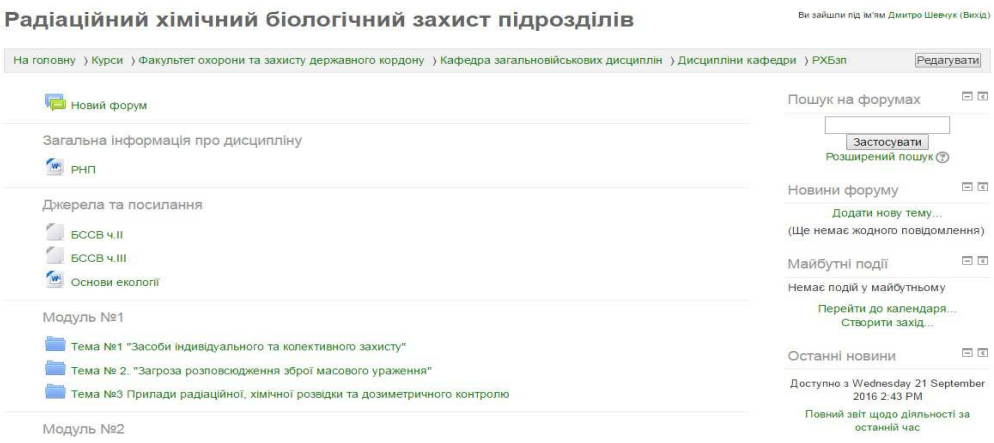

Рис. 6. Зразок ЕНМК з дисципліни «Радіаційний, хімічний, біологічний захист підрозділів»

7. ЕНМК з дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» (рис. 7), основу якого складає підручник «Іноземна мова за професійним спрямуванням» [11], базується на матеріалах сучасної навчальної, методичної і довідкової літератури, публікаціях в аутентичних періодичних виданнях. Він має на меті формування мовної компетенції майбутніх фахівців; вивчення лексики і граматики з професійно-спрямованих тем; удосконалення вмінь говоріння, читання, аудіювання та письма; підвищення мотивації до вивчення іноземної мови; активізацію пізнавальної діяльності курсантів. ЕНМК надає можливість значно підвищити рівень володіння англійською мовою курсантами, а також розширити їх світогляд і стимулювати інтерес до вивчення іноземних мов.

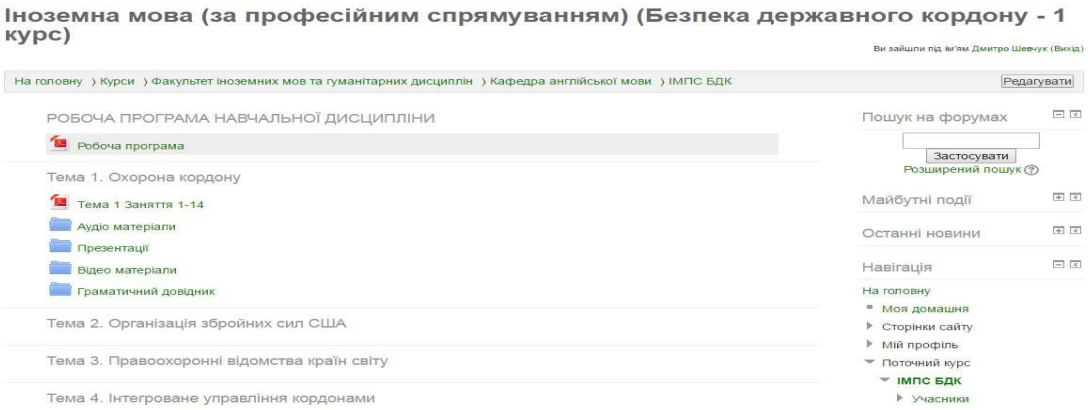

Рис. 7. Зразок ЕНМК з дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням»

ЕНМК також включає в себе інші електронні підручники і навчальні посібники, методичні розробки, довідкові матеріали, словники, аудіо/відеоматеріали, інформаційні ресурси мережі Інтернет, презентації тощо (рис. 8.).

Рис. 8. Приклад презентації з теми заняття «Використання ІТ в професійній діяльності прикордонників»

8. Розроблений ЕНМК з дисципліни «Інформаційні технології у перекладацькій діяльності» (рис. 9), основу якого складає навчальний посібник «Інформаційні технології у перекладацькій діяльності» [12], призначений для вивчення теоретичних аспектів машинного перекладу; отримання, удосконалення та закріплення навичок і вмінь використання систем машинного, автоматизованого перекладу та електронних словників. Теоретичний матеріал містить інформацію про роль ІТ у перекладацькій діяльності, виникнення машинного перекладу, його проблеми та перспективи розвитку. Практична частин ЕНМК сприяє формуванню у курсантів навичок використання ІТ під час вирішення завдань з перекладу, роботи зі спеціалізованим перекладацьким програмним забезпеченням, формуванню перекладацької компетенції майбутніх офіцерів-прикордонників.

9. ЕНМК з дисципліни «Військовий переклад» (рис. 9), базовим підручником якого є «Військовий переклад» [13], спрямований на вивчення загальної характеристики збройних сил Сполучених Штатів Америки, організації вищого військового управління, комплектування, озброєння та перспектив розвитку кожного з їх видів, діяльність берегової охорони та міністерства національної безпеки США. Цей ЕНМК сприяє розвитку навичок монологічного й діалогічного мовлення, удосконаленню вмінь перекладу текстів з військової тематики, та зрештою дозволить курсантам налагодити процес ділової комунікативної і перекладацької взаємодії під час виконання службових обов'язків. Групування мовного матеріалу дає змогу забезпечити комплексне і систематичне повторення раніше вивченого, продовжити формування навичок застосовування здобутих знань на практиці.

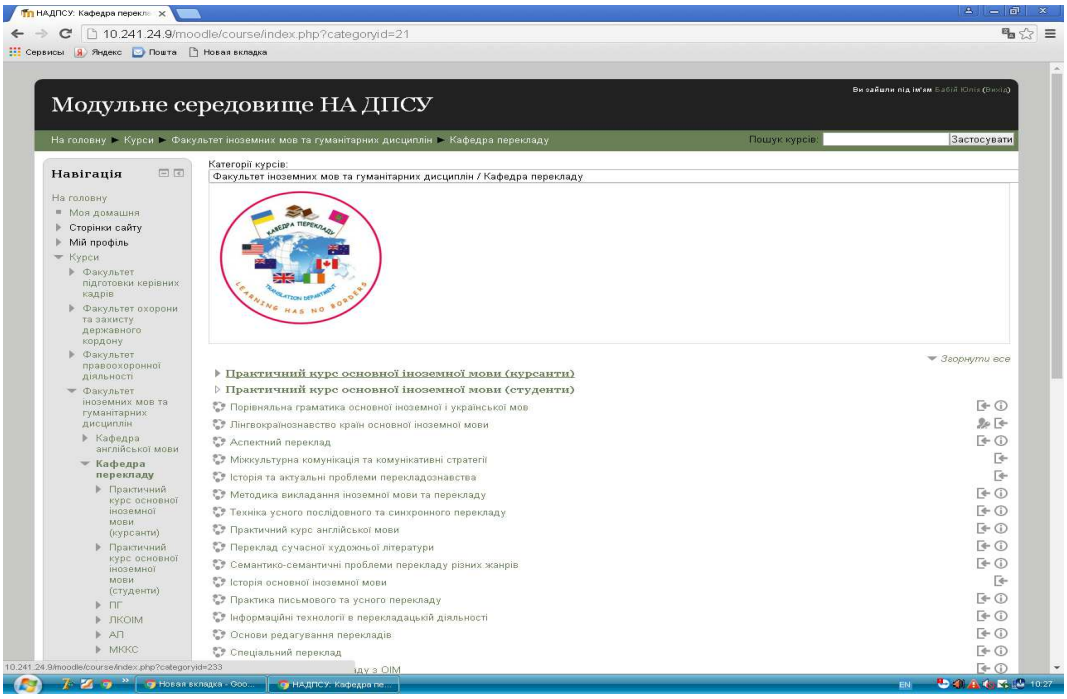

Рис. 9. Зразок ЕНМК з дисциплін кафедри перекладу факультету іноземних мов і гуманітарних дисциплін

10. У розробленому ЕНМК з дисципліни «Теорія та практика спеціального перекладу» (рис. 10.), основу якого складає навчальний посібник «Спеціальний переклад» [14], представлено автентичні тексти правоохоронної спрямованості, які насичені професійною термінологією й містять інформацію про міжнародні політичні, економічні та військові організації; світові міграційні процеси та боротьбу з незаконною міграцією; протидію контрабанді й незаконній торгівлі людьми тощо. ЕНМК сприяє розвитку не лише перекладацької, але й соціокультурної компетентності майбутніх перекладачів у сфері правоохоронної і військової діяльності.

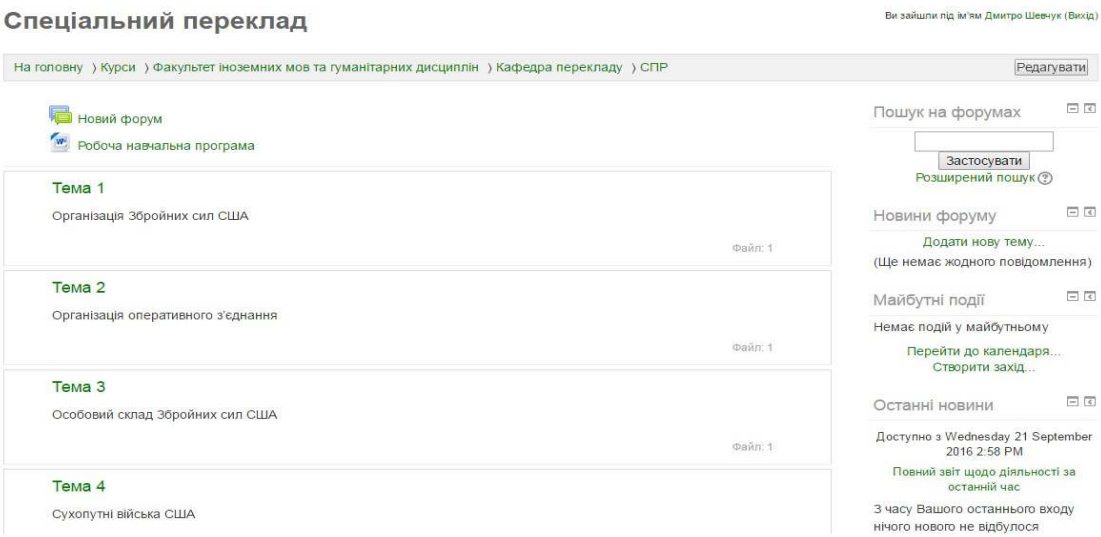

Рис. 10. Зразок ЕНМК з дисципліни «Спеціальний переклад»

4.2. Результати впровадження ЕНМК для вдосконалення підготовки курсантів, які навчаються за спеціальністю «Філологія» до складання випускних екзаменів.

За результатами проведення випускного екзамену з дисципліни «Оперативно-службового застосування й управління діями підрозділів охорони державного кордону» (ОСЗУДПОДК) більшість випускників показали достатній рівень знань теоретичних положень відповідно до змісту екзаменаційних білетів. Використання ЕНМК в процесі підготовки курсантів до випускних екзаменів дозволило здійснити розмежування напрямів прикордонної служби і прикордонного контролю. Завдяки впровадженню ЕНМК також вдалося збільшити кількість питань, що, у свою чергу, дає змогу більш повноцінно зробити зріз теоретичних знань у курсантів у галузі вивчених програм. Водночас, результати практичної частини екзамену свідчать про те, що в цілому випускники оволоділи методикою прийняття рішень і планування начальниками відділів прикордонної служби ОСД на місяць й у разі зміни обстановки, а в ролі начальника відділення інспекторів (старшого зміни прикордонних нарядів) алгоритмом прийняття рішень і планування служби зміною прикордонних нарядів, постановки завдань прикордонним нарядам, практичної роботи старшого прикордонних нарядів у пункті пропуску.

За результатами випускного екзамену «Основна іноземна мова», усі курсанти показали достатній рівень знань лексики і термінології під час реферування текстів професійного спрямування. Висловлювання за запропонованою ситуацією були повними і змістовними. Курсанти показали, що вони володіють лексикою з тем, що вивчалися, і мають достатній рівень знань з англійської мови для вирішення ситуацій, які можуть виникнути під час виконання професійних обов'язків. У змодельованих ситуаціях більшість курсантів професійно проводили опитування іноземних громадян, які перетинали кордон України, та приймали обґрунтовані рішення щодо права на перетин кордону. Відповіді на питання білетів здебільшого були чіткими і повними, професійні комунікативні ситуації були розкриті повно. Своїми відповідями курсанти довели, що володіють тематичною лексикою з тем, які вивчались протягом чотирьох років, уміють логічно будувати висловлювання і дотримуються граматичних і стилістичних норм іноземної мови. Загалом, результати складання випускного екзамену «Основна іноземна мова» показали, що завдяки використанню ЕНМК курсанти змогли належно підготуватися до випускного екзамену і продемонструвати достатній рівень знань.

Динаміка якості знань курсантів до і після впровадження ЕНМК для підготовки до випускних екзаменів протягом останніх трьох навчальних років дозволяє констатувати суттєві позитивні зміни. Зокрема, курсанти, які використовували ЕНМК (випускники 2016 та 2017 н. р.), змогли досягнути значно кращих результатів ніж ті курсанти, які не мали такої можливості (випускники 2015 н. р.). Так, якість знань майбутніх офіцерів-прикордонників з дисципліни ОСЗУДПОДК підвищилася на 12,25% за чотири роки, причому зростання відбувалося поступово: спочатку на 5% за перший навчальний рік (2014/15 н. р.), і на 7,25 % у 2015/16 н. р. та 2016/17 н. р. З дисципліни «Основна іноземна мова» якість знань відповідно підвищилася на 6,77% за перший навчальний рік (2014/15 н. р.) та 15,13% за чотири роки (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння результатів успішності і якості знань курсантів до і після впровадження ЕНМК для підготовки до випускних екзаменів

Успішність і якість знань курсантів за результатами випускних екзаменів	**Кількість курсантів, успішність, якість та середній бал**							
	До впровадження ЕНМК		**Після впровадження ЕНМК**					
	2013/14 н. р.		2014/15 н. р.		2015/16 н. р.		2016/17 н. р.	
Назва випускного екзамену	ОСЗУД ПОДК	ОІМ	ОСЗУД ПОДК	ОІМ	ОСЗУД ПОДК	ОІМ	ОСЗУД ПОДК	ОІМ
Успішність	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Якість	70,3 %	71,13%	75,3%	77,9%	79%	83,9%	82,55%	86,26%
Середній бал	3,88	4,00	4,03	4,07	4,08	4,14	4,11	4,18

Середній бал виявився також вищим за результатами складання випускного екзамену з дисципліни ОСЗУДПОДК на 0,23 (він підвищувався поступово з 3,88 до 4,03/4,08 і далі став 4,11) у майбутніх офіцерів-прикордонників, які використовували ЕНМК під час підготовки для складання випускних екзаменів, а з дисципліни «Основна іноземна мова» він також підвищився на 0,18 відповідно.

5. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. За результатами дослідження впровадження розроблених електронних навчально-методичних комплексів для вдосконалення підготовки курсантів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, які навчаються за спеціальністю «Філологія» (галузь знань – гуманітарні науки) за першим (бакалаврським) рівнем підготовки вищої освіти до складання випускних екзаменів забезпечили системне подання навчального матеріалу, ефективне використання баз знань, можливість оперативного пошуку інформації, усвідомлене залучення курсантів до самоосвіти.

2. Структура і зміст електронних навчально-методичних комплексів з комплексних дисциплін «Оперативно-службова діяльність та управління діями підрозділів охорони державного кордону» й «Основна іноземна мова» дозволили провести якісну підготовку випускників факультету іноземних мов і гуманітарних дисциплін до атестації.

3. Проведені підрахунки отриманих результатів складання випускних екзаменів майбутніми офіцерами-прикордонниками дають можливість констатувати, що завдяки використанню електронних навчально-методичних комплексів з вищезазначених дисциплін в освітньому процесі НАДПСУ значно підвищилися якість і середній бал знань курсантів.

До напрямів подальших досліджень відносимо: вивчення зарубіжного досвіду розробки електронного навчально-методичного забезпечення для підготовки фахівців у сфері охорони кордону; методику використання сучасних ІТ у правоохоронних закладах освіти України; шляхи автономізації і розвитку дистанційного навчання у вищих військових закладах освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

[1] В. Биков, О. Спірін, О. Пінчук. *Проблеми та завдання сучасного етапу інформатизації освіти. Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України),* 2017, с. 191-198.

[2] К. Колос, Л. Лупаренко. "Педагогічний експеримент із розвитку комп'ютерно орієнтованого навчального середовища закладу післядипломної педагогічної освіти". Інформаційні технології і засоби навчання, 2016, Том 55, с. 105-124.

[3] Л. Манюк. "Використання електронних соціальних мереж у процесі підготовки майбутніх лікарів до професійної діяльності та фахової комунікації", Інформаційні технології і засоби навчання, 2016, Том 53, с. 88-97.

[4] V. Kryshchuk. "Professional Training of Future Teachers of Ukrainian Language and Literature": Competence-Based Approach. Science and Education, 2017, 8, pp. 97-103.

[5] I. Bloshchynskyi. "Enhancement of cadets' practical training at the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi", Science and Education, 2017, 4, pp.5-10.

[6] О. Трембовецький, С. Каштелян, І. Блощинський, Е. Матусяк, В. Назаренко, В. Сторожук, О. Ставицький, О. Гнидюк, Л. Серватюк, І. Кривий, Р. Лаврішин. *Охорона державного кордону прикордонним підрозділом,* Хмельницький, Вид-во НАДПСУ, 2014, 276 с. (Рекомендовано Міністерством освіти та науки України, лист № 1/11-18678 від 03.12.2013 р.).

[7] С. Сінкевич, І. Блощинський, Л. Олійник, О. Сціборовський, В. Бігус, О. Кустинський. *Тактика,* Хмельницький, Вид-во НАДПСУ, 2015, 448 с. (Рекомендовано Міністерством освіти та науки України, лист № 1/11-1120 від 05.02.2013 р.).

[8] А. Мальцев., В. Назаренко, І. Блощинський, Е. Матусяк, І. Балицький, О. Войцехівський, С. Гетманюк, Ю. Сичевський, О. Біньковський, А. Дзяворук, М. Токарчук. *Служба прикордонних нарядів у пунктах пропуску через державний кордон України,* Хмельницький вид-во НАДПСУ,2017, 224 с. (Рекомендовано Міністерством освіти та науки, молоді та спорту України ; лист № 1/11-13390 від 20.08.2014 р.).

[9] Т. Бунєєв, І. Блощинський, С. Сінкевич. *Історія війн та збройних конфліктів,* Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2016., 344 с.

[10] М. Кабачинський, Т. Бунеєв, І. Блощинський, С. Сінкевич. *Політичні аспекти формування та охорони державного кордону*, Хмельницький, Вид-во НАДПСУ, 2015, 400 с. (Рекомендовано Міністерством освіти та науки України, лист № 1/11-1724 від 05.02.2014 р.).

[11] І. Бродська, О. Янковець, І. Блощинський, Л. Рабійчук. *Англійська мова за професійним спрямуванням,* Хмельницький, вид-во НАДПСУ, 2017, 336 с.

[12] А. Янковець, І. Блощинський. *Інформаційні технології у перекладацькій діяльності,* Хмельницький,: Вид-во НАДПСУ, 2016, 238 с. (Рекомендовано Міністерством освіти та науки України, лист № 1/11-7129 від 17.04.2013 р.).

[13] І. Яремчук, Ю. Бец, І. Блощинський, Л. Рабійчук, С. Сінкевич. *Спеціальний переклад (англійська мова)*, Хмельницький, Вид-во НАДПСУ, 2012, 316 с. (Рекомендовано Міністерством освіти та науки, молоді та спорту України, лист № 1/11-4026 від 26.03.2012 р.).

[14] І. Блощинський, І. Яремчук. *Військовий переклад (англійська мова)*, Хмельницький, Вид-во НАДПСУ, 2016, 440 с. (Затверджено Міністерством освіти та науки України, лист № 1/11 – 12644 від 06.08.2013 р.).

Матеріал надійшов до редакції 09.05.2018 р.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭЛЕКТРОННЫХ УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКИХ КОМПЛЕКСОВ ДЛЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ БАКАЛАВРОВ ФИЛОЛОГИИ

Блощинский Игорь Григорьевич
доктор педагогических наук, профессор, начальник кафедры перевода
Национальная академия Государственной пограничной службы Украины имени Богдана Хмельницкого, г. Хмельницкий, Украина
ORCID ID 0000-0003-1925-9621
i.bloshch@gmail.com

Галус Александр Марьянович
доктор педагогических наук, профессор, проректор по научной работе
Хмельницкая гуманитарно-педагогическая академия, г. Хмельницкий, Украина
ORCID ID 0000-0002-1894-3141
aleks.halus@ukr.net

Почекалин Игорь Николаевич
кандидат педагогических наук, начальник факультета иностранных языков и гуманитарных дисциплин
Национальная академия Государственной пограничной службы Украины имени Богдана Хмельницкого, г. Хмельницкий, Украина
ORCID ID 0000-0003-3421-312X
pochekalin_i@gmail.com

Таушан Дмитрий Викторович
кандидат педагогических наук, доцент кафедры перевода
Национальная академия Государственной пограничной службы Украины имени Богдана Хмельницкого, г. Хмельницкий, Украина
ORCID ID 0000-0002-0460-8676
mr.d.tao@gmail.com

Аннотация. В статье раскрыто использование электронных учебно-методических комплексов (ЭУМК) для совершенствования подготовки курсантов Национальной академии Государственной пограничной службы Украины имени Богдана Хмельницкого, обучающихся по специальности «Филология» (область знаний – гуманитарные науки) на первом (бакалаврском) уровне подготовки высшего образования к сдаче выпускных экзаменов. Детально охарактеризованы содержание, задачи и особенности использования ЭУМК по таким дисциплинам, как «Общая тактика», «История войн, конфликтов и охраны государственных границ», «Тактика пограничной службы», «Пограничный контроль», «Политические и экономические системы», «Радиационная, химическая, биологическая защита подразделений», «Иностранный язык по профессиональной специализации», «Информационные технологии в переводческой деятельности», «Военный перевод», «Теория и практика специального перевода». Особое внимание уделено структуре и разработке электронного учебно-методического обеспечения таких комплексных дисциплин, как «Оперативно-служебное применение и управление действиями подразделений охраны государственной границы» (ОСПУДПОГГ) и «Основной иностранный язык» для аттестации курсантов факультета иностранных языков и гуманитарных дисциплин, что позволило обеспечить системное представление учебного материала, эффективное использование баз знаний, возможность оперативного поиска информации, осознанное привлечение курсантов к самообразованию. Анализ результатов сдачи выпускных экзаменов будущими офицерами-пограничниками продемонстрировал, что благодаря использованию ЭУМК по вышеупомянутым дисциплинам в образовательном процессе пограничного высшего учебного заведения значительно повысились как качество, так и средний балл знаний курсантов. Так, качество знаний у будущих офицеров-пограничников по дисциплине «ОСПУДПОГГ» повысилось на 12,25%, а по «Основному иностранному языку» – на 15,13% за четыре года соответственно. Средний балл оказался также выше: по результатам сдачи выпускного экзамена по дисциплине «ОСПУДПОГГ» на 0,23 у курсантов, которые использовали ЭУМК при подготовке к сдаче выпускных экзаменов, а по дисциплине «Основной иностранный язык» – на 0,18 соответственно.

Ключевые слова: электронные учебно-методические комплексы; выпускные экзамены; подготовка будущих бакалавров филологии; офицеры-пограничники.

USE OF ELECTRONIC EDUCATIONAL AND METHODOLOGICAL SOFTWARE PACKAGES FOR IMPROVING THE PREPARATION OF FUTURE BACHELORS OF PHILOLOGY

Ihor H. Bloshchynskyi
Doctor in Pedagogy, Professor,
Head of the English Translation Department, Faculty of Foreign Languages and Humanities
National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi, Khmelnytskyi, Ukraine
ORCID ID 0000-0003-1925-9621
i.bloshch@gmail.com

Oleksandr M. Halus
Doctor in Pedagogy, Professor,
Prorector for Research of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, Khmelnytskyi, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-1894-3141
aleks.halus@ukr.net

Ihor M. Pochekalin
PhD in Pedagogy, Head of Foreign Languages and Humanities Faculty
National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi, Khmelnytskyi, Ukraine
ORCID ID 0000-0003-3421-312X
pochekalin_i@gmail.com

Dmytro V. Taushan
PhD in Pedagogy, Assistant Professor of the English Translation Department
National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, named after Bohdan Khmelnytskyi
Khmelnytskyi, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-0460-8676
mr.d.tao@gmail.com

Abstract. The article describes the use of electronic educational and methodological software packages (EEMSP) for improving the preparation of the cadets of Bogdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, specializing in "Philology" (humanities branch) for the first (Bachelor's) level of higher education for final examinations. The content, tasks and peculiarities of using EEMSPs on such subjects as "General tactics", "History of wars, conflicts and protection of state borders", "Tactics of border guarding", "Border control, "Political and economic systems", "Radiation, chemical, biological protection of units", "Foreign language for special purposes"," Information technologies in translation", "Military translation"," Theory and practice of special translation" have been characterized in detail. Particular attention is paid to the structure and development of electronic teaching and methodological support for such complex disciplines as "Operational-service application and management of the actions of state border guard units" (OSAMASBGU) and "Major foreign language" for final evaluation of the cadets of the foreign languages and humanities faculty, which allowed to provide systematic presentation of educational material, effective use of knowledge bases, possibility of making fast information search, conscious involvement of students in self-education. Dynamic analysis of the results of graduation examinations of future border guard officers has shown that due to the use of the EEMSPs on the above-mentioned disciplines in the educational process of the border institution of higher learning, both the quality of knowledge and average score of students increased significantly. Thus, the quality of knowledge of future border guard officers taking state examination on "OSAMASBGU" has increased by 12.25%, and on "Major foreign language" - by 15.13% for the period of four years, respectively. The average score also became higher: according to the results of the examination on "OSAMASBGU" - by 0.23 for the cadets who used EEMSPs during preparation for the final examinations, and for the subject of "Major foreign language" - by 0.18, respectively.

Keywords: electronic educational and methodical software package; graduation examinations; preparation of future bachelors of philology; border guard officers.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

[1] V. Bykov, O. Spirin, and O. Pinchuk, Problems and tasks of the modern stage of education informatization. *Scientific support for the development of education in Ukraine: relevant problems of theory and practice (to the 25th anniversary of the National Academy of Sciences of Ukraine),* pp. 191-198. 2017. (in Ukrainian)

[2] K. Kolos, and L. Luparenko, Pedagogical experiment of development of computer-oriented learning environment of an institute of postgraduate pedagogical education. *Information Technologies and Learning Tools*, vol. 55, pp.105-124, 2016. (in Ukrainian)

[3] L. Maniuk, Social media in the process of professional and communicative skills training of future physicians. *Information Technologies and Learning Tools*, vol.53, pp. 88-97, 2016. (in Ukrainian)

[4] V. Kryshchuk, Professional Training of Future Teachers of Ukrainian Language and Literature: Competence-Based Approach. *Science and Education,* vol. 8, pp. 97-103, 2017. (in English)

[5] I. Bloshchynskyi, Enhancement of cadets' practical training at the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi. *Science and Education*, vol. 4, pp. 5-10. 2017. (in English)

[6] O. Trembovetsky, et al., *Protection of the state border by a border unit: training manual*. Khmelnytskyi: NASBGSU Publishing house, 2014. (in Ukrainian)

[7] S. Sinkevich, I. Bloshchynskyi, L. Oliynyk, O. Stsiborovsky, V. Bihus, and O. Kustynskyi, *Tactics: training manual*. Khmelnytskyi: NASBGSU Publishing house, 2015. (in Ukrainian)

[8] A. Maltsev, et al., *Service of border details at the border crossing points of Ukraine: training manual*. Khmelnytskyi: NASBGSU Publishing house, 2017. (in Ukrainian)

[9] T. Buneev, I. Bloshchynskyi, and S. Sinkevich, *The history of wars and armed conflicts: textbook*. Khmelnytskyi: NASBGSU Publishing house, 2016. (in Ukrainian)

[10] M. Kabachynskyi, T. Buneev, I. Bloshchynskyi, and S. Sinkevich, *Political Aspects of the State Border Formation and Protection: training manual*. Khmelnytskyi: NASBGSU Publishing house, 2015. (in Ukrainian)

[11] I. Brodska, O. Yankovets, I. Bloshchynskyi and L. Rabiichuk, *English for professional purposes : textbook*. Khmelnytskyi: NASBGSU Publishing house, 2017. (in English / Ukrainian)

[12] A. Yankovets, and I. Bloshchynsky, *Information technology in translation: training manual.* Khmelnytskyi: NASBGSU Publishing house, 2016. (in Ukrainian)

[13] I. Yaremchuk, Yu. Bets, I. Bloshchynskyi, L. Rabiichuk, and S. Sinkevich, *Special Translation (English): training manual*. Khmelnytskyi: NASBGSU Publishing house, 2012. (in English / Ukrainian)

[14] I. Bloshchynskyi, and A. Yaremchuk, *Military translation (English): textbook*. Khmelnytskyi: NASBGSU Publishing house, 2016. (in English / Ukrainian)

(cc) BY-NC-SA

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.